

SAKSBEHANDLER
Elisabeth Nordling
Bård Langvandslien

VÅR DATO
16.05.2023

postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

VÅR REF.
23/00885-5

DERES REF.

DERES DATO

Pro Invenia AS, avdeling Trondheim
Vestre Rosten 78
7075 TILLER

v/ Tom Wirak

Avgjørelse av klage på avslag på søknad om oppsetting av antenner på Asker prestegård

Vi viser til klagen deres, datert 11. juli 2022, oversendt til oss fra Asker fylkeskommune 15. mars 2023. Klagen gjelder avslag på søknad om dispensasjon fra vedtak om fredning etter § 15, for oppsetting av antenner på eiendommen 1/1 i Asker kommune.

Klagen er fremsatt innen klagefristen og tas til behandling.

Konklusjon:

Riksantikvaren har gjennomgått og vurdert alle sider av saken og kommet til at det gis dispensasjon til å beholde en av de to eksisterende antennene på låvebygningens gavl mot nord, og til å erstatte den andre med en ny.

Juridisk status for eiendommen og forvaltningsmyndighet

Asker prestegård ble fredet etter kulturminneloven § 15 i 1991. Fredningen omfatter fem bygninger i tunet. De omsøkte tiltakene vil berøre Asker prestegårds låvebygning, som er eksteriørfredet.

Forvaltningsmyndigheten er Asker fylkeskommune. Dette følger av forskrift om fastsetting av myndighet mv. etter kulturminneloven § 3 (4).

Befaring

Eiendommen ble befart 27. april 2023. På befaringen deltok Tom Wirak, Jarle Furulund og Morgan Andersson på vegne av tiltakshaver, Kari Charlotte Larsen og Rune Jensen fra Viken fylkeskommune og Bård Langvandslien og Elisabeth Nordling fra Riksantikvaren.

Bakgrunn for saken

På vegne av tiltakshaver, Telenor Infra, søkte dere 11. februar 2022 om dispensasjon fra fredningen for å oppgradere eksisterende basestasjon for telekommunikasjonstjenester montert på gavlen på Asker prestegård. Eiendommen er eid av Opplysningsvesenets fond, som bekreftet at de samtykket til søknaden.

Dere søkte om å erstatte eksisterende antenner på byggets fasade mot nord og montere tilhørende radioenheter på nedre del av låvebrua. Videre ønsket dere å etablere to nye antenner på byggets fasade mot vest, med tilhørende radioenheter på sokkelen. I søknaden ble det opplyst om at antennene skulle males i samme farge som veggen. Dere mente derfor at tiltaket ikke ville ha noen vesentlig negativ konsekvens for områdets særpregede miljø, eller forhindre at bygget oppfattes slik det gjør i dag.

Fylkeskommunen viste til at Prestegården har høye arkitektoniske kvaliteter, den ligger i nær kontakt med kirken og kirkegården og danner et sjeldent enhetlig miljø. Tiltaket vil føre til hulltaking, kabelføringer og forsterkning av bærekonstruksjonene. Selv om antennene og basestasjonene males i samme farge som låven, mener fylkeskommunen at de på nært hold vil virke ekstra skjemmende. Sett fra siden vil man også kunne se at de er bygget godt ut fra den panelte fasaden.

Fylkeskommunen mener at de foreslåtte tiltakene vil oppleves som fremmedelementer og dermed medføre vesentlige inngrep bygningen. Flere antenner, inkludert basestasjoner og kabler vil virke negativt inn på opplevelsen av låven. De eksisterende antennene har allerede så stor negativ påvirkning på bygningens arkitektoniske uttrykk og karakter, at det er ønskelig at disse blir fjernet og ikke erstattet av nye. Fylkeskommunen viser til at en eventuell demontering av de eksisterende antennene må utføres med forsiktighet. Fasaden og konstruksjoner skal tilbakeføres. Reparasjon av innfestningspunktene for antenner, ledninger og annet teknisk utstyr må avtales med eier og avklares med fylkeskommunen.

Fylkeskommunen avslø søknaden.

Dere klaget på fylkeskommunens vedtak i sin helhet og ba om en ny vurdering av saken. Dere ønsket at:

1. Det gis dispensasjon til å bytte ut de eksisterende antennene med nye i tråd med søknaden,
2. subsidiært at det gis dispensasjon til å beholde de eksisterende antennene, eller

3. at det gis midlertidig dispensasjon, slik at de eksisterende antennene kan bli stående frem til det eventuelt foreligger en alternativ løsning, som kan aksepteres av alle parter (herunder Asker kommune og avdeling for miljø og kultur hos Statsforvalteren).

På befaringen varslet dere imidlertid at dere ønsket å trekke den delen av klagen som gjaldt montering av antenner og annen utrustning på låvens vestre kortvegg og montering av ytterligere utrustning på låvens nordvegg. Klagesaken begrenses dermed til å gjelde dispensasjon til å beholde de to eksisterende antennene på gavlen mot nord, eventuelt til å bytte ut en av dem med en ny, litt mindre antenne. Dette ble bekreftet av dere i e-post datert 5. mai 2023.

Innholdet i klagen

Innledningsvis beklager dere at de eksisterende antennene som ble oppført i 2018, som erstatning for antenner fra 1999 ble montert uten at det var gitt dispensasjon til dette fra kulturmiljøforvaltningen. Telenor har et sterkt ønske om at de eksisterende antennene på nordveggen kan bli stående, og påpeker at dette ikke vil innebære nye inngrep i låvebygningen, verken fysisk eller visuelt.

Dersom det er mulig, ønsker dere i tillegg å få dispensasjon til å bytte ut den ene av de to eksisterende antennene med en ny, som er litt mindre, slik at systemet skal kunne betjene det nye 5G-nettet. Dersom det gis dispensasjon til dette, vil dere benytte de eksisterende festeanordningene på veggen, slik at utskiftningen ikke vil medføre ytterligere inngrep i bygningsmassen.

Dere viser til at Telenor er pålagt å bygge ut infrastruktur i Norge i områder hvor folk bor og ferdes. Dette innebærer at det må settes opp antenner og basestasjoner med en innbyrdes plassering og avstand for å danne et fungerende nett. Teknisk grensesnitt følger av EU-direktiv og internasjonale standarder. Den aktuelle basestasjonen dekker områdene nordover og vestover fra prestegården, herunder fylkesvei 1448 og deler av fylkesvei 1446 i tillegg til å gi dekning på selve prestegården. Dersom de eksisterende antennene fjernes uten at det opprettes erstatning for disse, vil områdene miste dekning helt eller delvis. Dette vil igjen føre til at utstyr som er koblet til telenettet, for eksempel alarmsystemer, vil slutte å virke.

Det aktuelle området er svært spesielt, med et høyt innslag av kulturminner og andre verneinteresser. Området syd og øst for prestegården er omfattet av reguleringsbestemmelser for Asker kirke, mens området nord og vest inngår i Semsvannet landskapsvernområde. Øvrige

områder er avsatt til LNFR i kommuneplanens arealdel og omfattes i det alt vesentlige av hensynssone H570 og H720. Telenor er av den oppfatning at montering av infrastruktur på de eksisterende bygningene vil innebære et mindre inngrep i landskapsvernområdet enn å etablere frittstående stolper eller master, som både er mer iøynefallende og legger beslag på areal.

Arealene ligger også høyt i terrenget, uten omkringliggende åser hvor det kan etableres antenner og basestasjoner som dekker området. Dette innebærer at det i praksis er umulig å etablere en infrastruktur som er i tråd med konsesjonskrav og det offentlige interesser uten at dette i større eller mindre grad kommer i konflikt med verneinteressene.

Dere viser til Riksantikvarens retningslinjer for dispensasjonsbehandling kapittel 6, hvor det står at kulturminneloven må harmoniseres med andre lover når det foreligger kryssende samfunnshensyn, og at dette er viktig å huske på, for eksempel når sikkerhetshensyn og vern skal samordnes. Dere mener at dette ikke har blitt gjort i tilstrekkelig grad i denne saken. Dere ønsker også en bedre begrunnelse for vedtaket.

Dere mener at tiltaket ikke innebærer et vesentlig inngrep i den fredete bygningen, og viser til begrunnelsen for fredingen, hvor det både blir lagt vekt på bygningenes arkitektoniske kvaliteter og aldersverdi og den miljømessige helheten mellom prestegården, kirken og samspillet mellom disse. Dere viser til at antennene er plassert på et sted på eiendommen hvor de i liten eller ingen grad vil påvirke helheten mellom prestegården, kirken og kirkegården, og samspillet mellom disse. Den foreslåtte løsningen vil derfor ikke føre til et vesentlig inngrep i det fredete kulturminnet. I tillegg er inngrepet reparerbart ved at hullene kan plugges etter bruk, eller ved at selve de kledningsbordene som har blitt perforert byttes ut.

Avslutningsvis viser dere til at det foreligger særlige tilfelle, fordi formålet med tiltaket er å etablere samfunnskritisk infrastruktur i tråd med konsesjonene som er vedtatt av myndighetene og at en alternativ plassering trolig vil innebære et større inngrep, som er i strid med andre verneinteresser.

Fylkeskommunens vurdering av klagen

Eksisterende antenneanlegg har allerede medført behov for bygging av store tekniske kjølerom, hulltakinger, kabelføringer med mer, som i liten grad samsvarer med bygningens opprinnelige bruk og funksjon. Fylkeskommunen viser til at dere på befaringen opplyste om at det kan påregnes høy varmeutvikling på nye antenner, og at det derfor foreslås at disse monteres på den

murte sokkelen. Fylkeskommunen mener at det vanskelig kan gis dispensasjon for tiltak som kan øke brannfaren for bygningen.

Flere av anførslene gjelder forhold som ikke tilligger Viken fylkeskommune å ta stilling til (for eksempel alternativ plassering utenom de fredete bygningene). Befaringen illustrerte at det finnes andre alternativer i nærheten, som tiltakshaver bør utforske med rette myndighet (kommune, statsforvalter med videre). Viken fylkeskommune vurderer at det ikke har kommet inn nye momenter i saken som gir grunnlag for å endre vedtaket.

Riksantikvarens vurdering

Riksantikvaren er klageinstans i saker etter kulturminneloven, og skal prøve om Viken fylkeskommunes vedtak er basert på riktig bruk av dispensasjonsbestemmelsen og om saksbehandlingen er korrekt. Selv om det foreligger saksbehandlingsfeil, er vedtaket likevel gyldig når det er grunn til å regne med at feilen ikke kan ha virket inn på vedtakets innhold, jf. forvaltningsloven § 41. Riksantikvaren kan også prøve fylkeskommunens skjønnsutøvelse.

Om kryssende samfunnshensyn

Kulturminneloven er en særlov, som har forrang foran mer generelle lover. Dersom det fattes vedtak som påvirker kulturminneressursene etter annet lovverk, skal det legges vekt på kulturminnelovens formål, som er å verne kulturminner og kulturmiljøer med deres egenart og variasjon, både som del av vår kulturarv og identitet og som ledd i en helhetlig miljø- og ressursforvaltning. Det er et nasjonalt ansvar å ivareta disse ressursene som vitenskapelig kildemateriale og som varig grunnlag for nålevende og fremtidige generasjoners opplevelse, selvforståelse, trivsel og virksomhet, jf. kulturminneloven § 1.

I saker hvor det foreligger kryssende samfunnshensyn mellom sikkerhet og vern, må kulturminneloven harmoniseres med andre lover. Dette innebærer at man må forsøke å finne løsninger som både tar hensyn til verneinteresser etter kulturminneloven og samfunnsmessige behov etter annet lovverk, ikke at kulturminneverdiene skal tilsidesettes i slike tilfeller.

Dispensasjon

Kulturminneloven § 15a åpner for at det kan gis dispensasjon fra fredningsbestemmelsene. Det stilles to vilkår, som begge må være oppfylt for at dispensasjon kan gis. Tiltaket kan ikke medføre et *vesentlig inngrep*, og det må foreligge *særlige tilfelle*.

En fredning tar alltid utgangspunkt i hvordan fredningsobjektet var på fredningstidspunktet. Formålet med fredningen, omfanget og bestemmelsene definerer hva og hvilke deler av objektet som har nasjonal kulturminneverdi.

Bestemmelsen er en *kan*-bestemmelse. Dette innebærer at en søknad om dispensasjon kan avslås selv om begge vilkårene er oppfylt, dersom behovet for å beskytte det fredete kulturmiljøet vurderes å gå foran søkers behov eller samfunnsmessige behov som tilsier at dispensasjon skal gis.

Særlige tilfelle

Som særlige tilfelle trekker forarbeidene til kulturminneloven frem tiltak som er nødvendige av hensyn til formålet med den enkelte fredningen, tiltak av vesentlig samfunnsmessig betydning og andre helt spesielle tilfeller. Etablering av samfunnskritisk infrastruktur er et tiltak som oppfyller vilkåret om at det må foreligge særlige tilfelle.

Vesentlig inngrep

Formålet med fredningen er å bevare Asker prestegård som et svært verdifullt kulturminne med en bygningsmasse preget av høye arkitektoniske kvaliteter og til dels høy aldersverdi. Tunet er enhetlig utformet omgitt av den fredningsverdige bygningsmassen, deriblant den staselige hovedbygningen med sin rikt utformede hagefasade og lysthuset som et helt spesielt innslag. Prestegården ligger i nær kontakt med kirke og kirkegård og danner et sjeldent enhetlig miljø. Så vel kirkested som prestegård har tradisjoner tilbake til middelalderen.

Hva som er et vesentlig inngrep, vil bero på et faglig skjønn. Kulturmiljømyndighetene skal foreta en helhetlig vurdering av inngrepets art og størrelse sett opp mot kulturminnets art, størrelse og kulturhistoriske og arkitektoniske verdier. Formålet med fredningen og fredningsbestemmelsene har stor betydning for vesentlighetsspørsmålet.

Mindre endringer som hver for seg ikke synes å være vesentlige, kan samlet sett – og over tid – innebære vesentlige inngrep. Gjentatte mindre inngrep kan til slutt føre til at tålegrensen er nådd for hva som kan aksepteres uten å overstige terskelen for vesentlige inngrep.

Det er allerede montert fire antenner på låvebygningens gavlfasade mot nord. To av disse tilhører Telenor, mens de to andre tilhører Telia. Antennene er omtrent 1 meter høye og 30 centimeter brede, de er montert symmetrisk over låvedøren og er malt i samme rødfarge som panelet ellers. Antennen dere ønsker å erstatte den ene med er noe mindre enn den

eksisterende; omtrent 60 centimeter høy og 50 centimeter bred. Dere opplyser om at det ikke vil være nødvendig å etablere et nytt teknisk rom på innsiden av låven, og at det vil være mulig å benytte de eksisterende antenne- og kabelfestene dersom det gis tillatelse til utskiftning.

Riksantikvaren deler fylkeskommunens bekymring om at det over tid kan bli nødvendig med flere antenner, basestasjoner og kabler for å ivareta mobildekningen i området. Nye og store installasjoner på låvebygningen vil virke negativt inn på opplevelsen av bygningen. Det samme vil gjøre seg gjeldende dersom det i fremtiden blir nødvendig å bytte ut de eksisterende installasjonene med nye og større utgaver.

Når det gjelder de eksisterende antennene, ble det opprinnelig gitt dispensasjon til montering av disse på begynnelsen av 2000-tallet. I 2018 ble de imidlertid byttet ut uten dispensasjon.

Riksantikvaren er av den oppfatning at det ikke vil utgjøre et vesentlig inngrep å gi dispensasjon til at de eksisterende antennene kan bli værende, men påpeker at dere ved eventuelle fremtidige utskiftninger må søke om dispensasjon til dette. Den nye og noe mindre antennen som ønskes montert som erstatning for en av dem, vil ikke avvike fra den eksisterende i vesentlig grad, og utskiftning av denne kan dermed tillates.

Tiltak i områder som er vernet etter annet lovverk

For ordens skyld nevner vi at søknad om dispensasjon for tiltak i områdene rundt prestegården, som er regulert til bevaring med hjemmel i plan- og bygningsloven og til landskapsvernområde med hjemmel i naturmangfoldloven, må behandles av henholdsvis Asker kommune og Statsforvalteren i Oslo og Viken. Det er tiltakshaver selv som må kontakte relevante myndigheter for avklaring.

Konklusjon

Etter Riksantikvarens vurdering har Viken fylkeskommune gjort en riktig vurdering når det gjelder montering av ytterligere antenner og basestasjoner på låvebygningen. I løpet av klagesaksbehandlingen har imidlertid saken endret karakter, slik at tiltaket er mindre omfattende enn det som opprinnelig ble søkt om. Direktoratet mener at det kan gis dispensasjon til å beholde en av de eksisterende antennene og bytte ut den andre med en ny, uten at dette medfører et vesentlig inngrep i låvebygningen. Vi forutsetter at de eksisterende antenne- og kabelfestene benyttes i den grad det er mulig og at tiltaket følges opp av fylkeskommunen.

Den reviderte klagen tas til følge og det fattes nytt vedtak jf. forvaltningsloven § 34 fjerde ledd.

Vedtak

Det gis dispensasjon til å beholde en av de eksisterende antennene og å bytte ut den andre med en ny i tråd med beskrivelsen i klagen. Dispensasjonen gis på følgende vilkår:

1. Den eksisterende antennen skal demonteres varsomt
2. Ved monteringen av ny antenne, skal eksisterende antenne- og kabelfester gjenbrukes i den grad det er mulig.
3. Hull fra kabelføringer i veggpanel etc. som ikke lenger benyttes skal spunes med trevirke og males som veggen. Om det framkommer flater på låveveggen som avviker i farge, bak antennen som nå demonteres, skal disse feltene males som veggen for øvrig.

Avgjørelsen er endelig og kan ikke klages på, jf. forvaltningsloven § 28.

Dekning av sakskostnader

Når et vedtak blir endret til gunst for en part, skal han tilkjennes dekning for vesentlige kostnader som har vært nødvendige for å få endret vedtaket, jf. forvaltningsloven § 36 første ledd. Denne retten faller imidlertid bort dersom endringen skyldes partens eget forhold eller forhold utenfor partens og forvaltningens kontroll, eller andre særlige forhold taler mot det.

Forvaltningen har plikt til å gjøre klager oppmerksom på denne rettigheten, jf. § 36 fjerde ledd.

Nødvendige kostnader må dokumenteres med kopier av fakturaer. Det må også dokumenteres at kostnadene har vært vesentlige og nødvendige for å fremme klagen. For ordens skyld presiserer vi at utgifter dere har hatt i forbindelse med søknadsprosessen / behandlingen i førsteinstans ikke kan kreves erstattet.

Vennlig hilsen

Anne-Judith Munthe-Kaas
avdelingsdirektør
leder Juridisk seksjon

Elisabeth Nordling
seniorrådgiver

Brevet er elektronisk godkjent uten underskrift

Kopi til: Asker kommune, Katrineåsveien 20, 3440 RØYKEN/ Opplysningsvesenets fond,
Postboks 535 Sentrum, 0105 OSLO/ Viken fylkeskommune, Postboks 1200 Sentrum, 0107
OSLO